

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ОБЩОИКОНОМИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ИКОНОМИКС“

АНТОАН КРАСИМИРОВ ШОТАРОВ

ДИНАМИКА НА ИНОВАЦИОННАТА АКТИВНОСТ И
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ В Р БЪЛГАРИЯ В
ПЕРИОДА 2007 – 2019 Г.

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление 3.8. „Икономика“,
докторска програма „Политическа икономика“

Научен ръководител: доц. д-р Красимир Христов Керчев

София
2021

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от катедра „Икономикс“ към факултет „Общикономически“ при УНСС на заседание, проведено на 07.06.2021 г.

Трудът е в обем от 275 страници, от които 198 страници основен текст. Състои се от увод, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература, 6 приложения, 51 таблици и 45 фигури. Използваната литература съдържа 183 заглавия на български и английски език, в т.ч. нормативни документи и официални източници, книги, монографии, статии в научни и периодични издания, статистически и научноизследователски източници и доклади и анализи на международни организации, както и електронни източници със специфична информация.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 17.09.2021 г., от 11:00 ч., в зала Научни съвети на УНСС.

Материалите по защитата са на разположение в сектор „Научни съвети и конкурси“ при Дирекция „Наука“ на УНСС – гр. София и на интернет страницата на УНСС.

СЪДЪРЖАНИЕ НА АВТОРЕФЕРАТА

I. Обща характеристика на дисертационния труд	5
1. Актуалност и значимост на проблема	5
2. Разработеност на проблема	6
3. Обект и предмет на изследването	6
4. Основна теза и съпътстващи хипотези	6
5. Цел и задачи на дисертационния труд	7
6. Изследователски подход и използвани източници	8
7. Ограничителни условия на изследването	9
8. Структура на дисертационния труд	12
II. Съдържание на дисертационния труд	13
III. Синтезирано изложение на дисертационния труд	15
Глава 1. Теоретичен анализ	15
1. Иновации	15
2. Конкурентоспособност	17
3. Взаимна обвързаност на конкурентоспособността и иновационната активност – теоретичен, корелационен и регресионен анализ	18
Глава 2. Изследване на динамиката при разглежданите показатели след присъединяването на Р България към ЕС	21
1. Иновационна активност на Р България и страните от ЕС в периода 2007-2019 г.	21
2. Конкурентоспособност на Р България и страните от ЕС в периода 2007-2018 г.	23
3. Взаимовръзка при позиционирането на Р България според ГИИ и ГИК за периода 2007-2018 г.	24
4. Обобщаващ емпиричен анализ относно динамиката при иновационната активност и конкурентоспособността на Р България (според конкретни показатели) в абсолютен и сравнителен аспект спрямо страните-членки на ЕС в периода 2007-2018 г.	26
Глава 3. Политика на Р България за стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособността	28
1. Национална иновационна стратегия	28

2. Национална стратегия за конкурентоспособност	29
3. Анкетно проучване и дълбочинно интервю	31
Заключение	33
IV. Справка за приносите на дисертационния труд	34
V. Публикации и участия в университетски проекти, свързани с дисертационния труд	35
VI. Декларация за оригиналност	37
VII. Кратка автобиография	38

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност и значимост на проблема

Един от основните ефекти, предизвикан от активно протичащите глобализационни процеси от края на двадесети и началото на двадесет и първи век, е засилването на международната конкуренция както на микро, така и на макро-ниво. В резултат на разглеждания процес трансформацията на външната среда е по-бърза и динамична, в сравнение с предходни периоди. При тези условия конкурентоспособността на микро, мезо и макро-ниво се оформя като основополагащ фактор за устойчивото бъдещо позициониране и развитие. Терминът конкурентоспособност е широко използван през последните десетилетия, но в научните среди липсва консенсус относно – дефиниция, измерители и фактори. Въпреки това се налага разбирането за значимата роля, която конкурентоспособността има върху устойчивото развитие на държави, фирми и организации, както и важното ѝ взаимодействие с иновационната активност.

В рамките на ЕС конкурентоспособността и иновационната активност на отделните страни значително се различават, като към 2020 г. Р България продължава драстично да изостава и по двата показателя в сравнение с почти всички останали страни членки на Съюза. В допълнение, силно развити страни от Западна Европа запазват своето лидерство, докато страните от Централна и Източна Европа продължават да изостават в периода от 2007 до 2019 г. След присъединяването на Р България към ЕС се забелязва подобряване на представянето ѝ според двата показателя в абсолютен размер, но в сравнителен аспект, изменението е минимално. Извеждането и анализирането на основните фактори за продължаващото изоставане на страната по двата показателя, спрямо останалите страни от ЕС, има ключово значение относно възможността за обръщането на разглежданата тенденция в бъдеще. Политиките, насочени към стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособността, следва да бъдат базирани на подобен тип изследване. Актуалността и значимостта на разглеждания проблем се потвърждава от невъзможността Р България да навакса своето изоставане спрямо останалите страни от ЕС след присъединяването към Съюза.

2. Разработеност на проблема

Тематиката, свързана с иновациите и конкурентоспособността, заема важно място в изследователските среди в края на двадесети век. Поради широко-обхватността им и заради липсата на консенсус относно основни техни елементи, към днешна дата продължава да съществува широко поле за реализиране на научни изследвания фокусирани върху тях. Проучването, анализирането и систематизирането на основни техни измерители, както и фактори, от които зависят, е предизвикателна основа за провеждането на обстойно изследване. Взаимната обвързаност между иновационната активност и конкурентоспособността както на микро, така и на макро ниво не е достатъчно изследвана и е интересен ракурс за провеждане на обстоен теоретичен и емпиричен анализ.

Изследваната тема е актуална както за Р България, така и за останалите страни членки на ЕС. Реализирането на изследване относно динамиката на разглежданите показатели на ниво Р България и съпоставянето на резултатите с тези на страните от Съюза дава възможност за определяне на сравнителната конкурентоспособност и иновационна активност на Р България след присъединяването на страната към ЕС. Извеждането на основните фактори за продължаващото изоставане на страната е добра отправна точка за създаването на целенасочени държавни политики за стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособност на Р България.

3. Обект и предмет на изследването

Обект на дисертационния труд са иновационната активност и конкурентоспособността на *Р България* в периода 2007-2019 г.

Предмет на дисертационния труд е изменението в конкурентоспособността и иновационната активност на *Р България* в периода след присъединяването към ЕС – 2007-2019 г.

4. Основна теза и съпътстващи хипотези

Теза на дисертационния труд

Между иновационната активност и конкурентоспособността съществува положителна взаимна обвързаност, като основните фактори за продължаващото изоставане на Р България по тези показатели, спрямо страните от ЕС, са – институционалната среда, международната конкуренция и изходната позиция.

Съпътстващи хипотези

Хипотеза 1. Между иновационната активност и конкурентоспособността съществува двустранна положителна детерминираност, като определящо е въздействието на иновациите върху конкурентоспособността. Докато въздействието на конкурентоспособността върху иновациите има динамизиращо влияние и в този смисъл има характер на вторично (надстроечно) въздействие;

Хипотеза 2. Конкурентоспособността и иновационна активност са в отношение на взаимообуславяне, като взаимовръзката има обективна детерминираност. Начинът (трансмисионния механизъм), степента (силата на факторното въздействие) и посоката на въздействие (т.е. определеността, факторната детерминираност) се проявяват по идентичен начин за всяка пазарна икономика, т.е. както за ***Р България*** така и за всяка друга държава или група от такива;

Хипотеза 3. Институционалната среда, силната международна конкуренция и ниската изходна позиция на ***Р България*** са сред основните фактори влияещи върху динамиката при нейната конкурентоспособност и иновационната активност след присъединяването към ЕС. Към 2019 г. ***Р България*** продължава да изостава спрямо страните членки на ЕС по тези показатели.

5. Цел и задачи на дисертационния труд

Целта на дисертационния труд е изследване на промените в иновационната активност и конкурентоспособност на ***Р България*** в периода след присъединяването на страната към Европейския съюз (2007-2019 г.) и сравняване на постигнатите резултати с тези на останалите страни от Съюза. Извеждане на конкретните причини за постигането на представените резултати (основните фактори), анализиране на националните политики, свързани с разглежданите показатели и изготвяне на конкретни препоръки.

За постигане на поставените от автора цели са формулирани следните ***основни задачи***:

Задача 1. Задълбочен теоретичен анализ относно разглежданата проблематика, подбор на адекватна на защитаваната теза теоретична основа и най-важното в теоретико-научен аспект: създаване на коректна методологична рамка, чрез която да се защитават изведените хипотези, както и изследователска теза;

Задача 2. Подбор на относими към изследването бази данни и анализ на динамиката в представянето на ***Р България*** както според избраните индексите – Глобален иновационен индекс и Глобален индекс на конкурентоспособност, така и според

конкретни показатели в периода 2007-2019 г. и сравнение с останалите страни членки на ЕС;

Задача 3. Разработване и тестване на теорията посредством използването на анкетно проучване и дълбочинно интервю. Определяне на целеви групи и представителна извадка. Осъществяване на анкетата и интервютата, анализиране и представяне на резултатите съобразно теоретичната аналитична рамка (*Глава 1.*), разглеждания период и формулираната теза (респективно хипотези);

Задача 4. Практико-приложен аспект – анализиране на националните политики насочени към разглежданите показатели и действащи в периода 2007-2019 г. Изготвяне на конкретни препоръки за повишаване иновационната активност и конкурентоспособността на *Р България*.

6. Изследователски подход и използвани източници

Методологията на изследването се основава на съчетание на емпиричния, сравнителния и SWOT анализ, както и провеждането на количествено и качествено проучване (анкетно проучване и интервю). Където е приложимо, са използвани статистически методи, сред които анализ на международни и български официални статистически данни. Основни методи, които са използвани:

➤ **Основните методи, които са приложени:**

- **Анализ и синтез** – използвани са както при анализа на различни научни изследвания по проблематиката, така и при провеждането на авторското изследване на динамиката при иновационната активност и конкурентоспособност в *Глава 2.* на дисертационния труд. В заключителната част на разработката също са използвани при анализ на националните стратегии насочени към разглежданата проблематика;
- **Сравнение** – сравнения са употребявани и в трите части на дисертационния труд както по отношение на различните измерители, така и по отношения на различните теории, а също и при сравняването на резултатите на отделните страни, както и на прилаганите от тях политики;
- **Индукция и дедукция** – реализацията на дисертационния труд е планирана и осъществена по този начин, като постоянно има движение както от общото към частното, така и обратното;
- **Анализ на публикации и документи** – основно е приложен в първа част, която е с теоретична насочена, но също така се използва и в *Глава 3.* на разработката

при изследването на националните стратегии, както и добрите практики от чужбина;

- **Измервания** – методът е използван основно във втората обособена част на дисертационния труд при разглеждането на динамиката в позиционирането на Р България, страните от ЦИЕ и тези от ЗЕ според конкретни индекси и показатели;
- **Корелационен и регресионен анализ** – реализиран е в заключителната част на **Глава 1**, с цел емпирична проверка на теоретично аргументираната от автора положителна взаимовръзка между иновационната активност и конкурентоспособността;
- **Анкетно проучване** – резултатите от него са представени и анализирани в заключителната трета част на дисертационния труд;
- **Дълбочинно интервю** – резултатите от него са представени и анализирани в третата част на дисертационния труд;
- **SWOT анализ** – използван в заключителната част на дисертационния труд при проучването и анализа на националните стратегии на Р България свързани с разглежданата проблематика.

Основните литературни и информационни източници:

- **Научни разработки** – монографии, статии, книги и публикации на традиционен и дигитален носител;
- **Нормативни документи** – национални и общностни стратегии и директиви, насочени към иновациите и конкурентоспособността;
- **Статистически източници** – използвана е информационната база данни на национални и международни научно-изследователски организации и статистически институти.

7. Ограничителни условия на изследването

Във връзка с реализирането на изследването са възприети следните **ограничения**:

- По отношението на **обекта**, разработката на автора се концентрира върху изследването на динамиката при иновационната активност и конкурентоспособността посредством ГИИ и ГИК, както и конкретно представени показатели;

- **Времевият обхват** на изследването е 2007-2019 г., но при някои показатели, наличните данни са за по-кратък или по-дълъг период.;
- Използването на **Безработицата като измерител** на конкурентоспособността на страните – авторът приема, че понижаването на безработицата означава, че конкурентоспособността на страната се повишава;
- **Анализираните данни относно ГИИ и ГИК** – разгледана е динамиката при позиционирането на страните според ГИИ и ГИК на база класирането на отделните страни по място, а не по общ брой точки (които те получават за отделна година). Следва да се вземе предвид възможността дадена промяна в класирането на отделната страна да не е в резултата на положително или отрицателно изменение при нея, а да е в резултат на положително или отрицателно изменение при останалите страни включени при измерването на индекса;
- **Страните от ЕС са разделени в две основни групи**, за да може да бъдат сравнени постигнатите резултати от страна на Р България с тези на останалите страни-членки на ЕС:
 - страни от **ЦИЕ** – България; Гърция, Естония, Кипър, Латвия, Литва, Малта, Полша, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Хърватия и Чехия (общо четиринадесет страни);
 - страни от **ЗЕ** – Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Дания, Ирландия, Испания, Италия, Люксембург, Португалия, Финландия, Франция, Холандия и Швеция (общо четиринадесет на брой).

Това разделяне на страните в описаните две групи е в резултат на комбиниране на следните **два фактора**:

- **Годината на присъединяване на страните към ЕС**, тъй като всички страни представени като такива от ЦИЕ се присъединяват към ЕС през и след 2004 г. с изключение на Гърция. Нито една страна от ЗЕ не се присъединява към ЕС след тази година, т.е. разделението се прави на база момента на присъединяване на страните към ЕС;
- **Производителност** – Гърция, Кипър и Малта, никога не са били част от така наречените бивши социалистически държави, но въпреки това авторът ги разглежда като страни от групата на ЦИЕ заради: 1) момента на присъединяване към ЕС и 2) средния БВП на глава от населението, който всяка от тези страни реализира в периода 2000-2018 г.:

- Малта – 33 919 долара при ППС;
- Гърция – 31 418 долара при ППС;
- Кипър – 36 635 долара при ППС;
- Средно за страните групирани като ЦИЕ – 27 872 долара при ППС;
- Средно за страните групирани като ЗЕ – 50 731 долара при ППС.

Представените данни за последните почти двадесет години показват, че според този основен индикатор, страните Малта, Кипър и Гърция са значително по-близко до страните от ЦИЕ, отколкото до тези категоризирани като ЗЕ.

➤ ***Ограничения свързани с провеждането на дълбочинно интервю:***

- Проведено сред ограничен, но достатъчен брой представители, които имат институционална ангажираност с разглежданата проблематика;
- Периодът на провеждане е октомври месец 2020 г.

➤ ***Ограничения свързани с провеждането на анкетното проучване:***

- Проведено сред – представители на бизнеса от цялата страна; представители на министерствата на икономиката на страните-членки на ЕС към 2019 г.; представители на международните търговско-промишлени камари представени в ***Р България***;
- Периодът на провеждане е април месец 2020 г.

➤ ***Относно използването на следната терминология:***

- Положително и определящо влияние – значително и пряко (директно влияние), при което крайният резултат от едно явление се трансферира положително в друго;
- Положително и регулиращо (второстепенно, надстроечно влияние) – значително влияние, което се реализира индиректно (косвено). Характерно е за ситуации, при които едно явление изпълнява ролята на среда, в рамките на която функционира другото.

8. Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е осъществен в три глави:

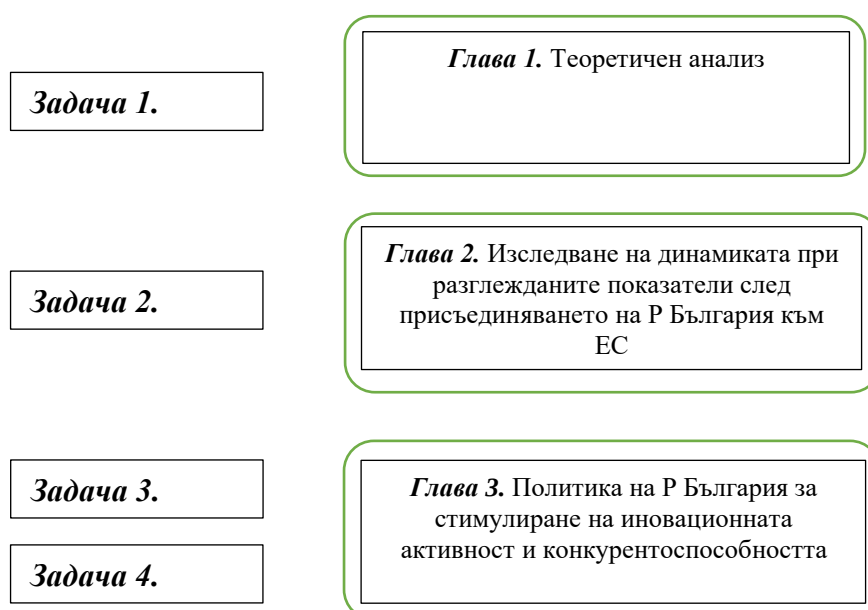
В **Глава 1.** е направен теоретичен анализ относно иновационната активност, конкурентоспособността, взаимовръзката между тях, основните фактори на влияние и измерители. Проведен е Корелационен и Регресионен анализ за изследване на взаимовръзката.

В **Глава 2.** е проведено изследване относно динамиката при иновационната активност и конкурентоспособност на Р България в периода 2007-2018 г. както според широко разпространени индекси, така и според конкретни показатели представени в **Глава 1.** Постигнатите резултати от страната са сравнени с реализираните такива от държавите от ЦИЕ и тези от ЗЕ.

В **Глава 3.** са представени и анализирани резултатите от проведеното анкетно проучване относно влиянието на иновациите върху конкурентоспособността и изменението при двата показателя след присъединяването на страната към Съюза. В допълнение са показани и обобщени резултатите от проведено дълбочинно интервю. Проведени са SWOT анализи във връзка с разглежданите национални стратегии, както и относно изменението, което **Р България** постига през разглеждания период по отношение на ГИИ и ГИК и конкретни показатели.

Фигура 1. представя логиката на дисертационния труд.

Фигура 1.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	4
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ	6
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ	7
СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА	9
УВОД	10
Глава 1. Теоретичен анализ	21
1. Иновации	21
1.1 Методологична основа и индекси за измерване на иновационната активност	27
1.2 Основни показатели за измерване на иновационната активност	35
1.3 Основни фактори, влияещи върху иновационната активност	37
2. Конкурентоспособност	41
2.1 Методология и индекси за измерване на конкурентоспособността	45
2.2 Основни показатели за измерване на конкурентоспособността	52
2.3 Основни фактори, влияещи върху конкурентоспособността	54
3. Взаимна обвързаност на конкурентоспособността и иновационната активност – теоретичен, корелационен и регресионен анализ	56
Глава 2. Изследване на динамиката при разглежданите показатели след присъединяването на Р България към ЕС	71
1. Иновационна активност на Р България и страните от ЕС в периода 2007-2019 г.	71
1.1 Позициониране на Р България според ГИИ в периода 2007-2019 г. – в абсолютен и сравнителен аспект	71
1.2 Позициониране на Р България според конкретни показатели в периода 2007-2019 г. – в абсолютен и сравнителен аспект	90
2. Конкурентоспособност на Р България и страните от ЕС в периода 2007-2018 г.	107
2.1 Позициониране на Р България според ГИК в периода 2007-2019 г. – в абсолютен и сравнителен аспект	107

2.2 Позициониране на Р България според конкретни показатели в периода 2007-2019 г. – в абсолютен и сравнителен аспект	121
3. Взаимовръзка при позиционирането на Р България според ГИИ и ГИК за периода 2007-2018 г.	127
4. Обобщаващ емпиричен анализ относно динамиката при иновационната активност и конкурентоспособността на Р България (според конкретни показатели) в абсолютен и сравнителен аспект спрямо страните-членки на ЕС в периода 2007-2018 г.	129
Глава 3. Политика на Р България за стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособността	132
1. Национална иновационна стратегия	132
2. Национална стратегия за конкурентоспособност	143
3. Анкетно проучване и дълбочинно интервю	151
3.1 Анкетно проучване сред представители на бизнеса в Р България	151
3.2 Дълбочинно интервю с институционално ангажирани лица с разглежданата проблематика	161
ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПРЕПОРЪКИ	168
ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА	178
ПРИЛОЖЕНИЯ	200

III. СИНТЕЗИРАНО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Глава 1. Теоретичен анализ

В *Глава 1.* на дисертационния труд е проведено задълбочено проучване върху наличните изследвания по разглежданата проблематика. Основна цел на автора е да дефинира правилно и да изведе най-важните характеристики, измерители и фактори на влияние относно иновационната активност и конкурентоспособността. В заключителната част на *Глава 1.* е осъществено теоретично и емпирично изследване относно взаимната обвързаност между разглежданите показатели.

1. Иновации

В първата част на *Глава 1.* от дисертационния труд е реализирано задълбочено проучване и анализ относно същността на термина „иновации“. Той е широко използван в двадесет и първи век, но въпреки това няма консенсус в научните среди относно единствена и общовалидна дефиниция. Поради тази причина се проследява и анализира промяната в разбирането на обществото за термина от древността до съвремението. Авторът представя най-значимите и широко приетите концепции за иновациите под формата на диалог между различните изследователи, като добавя собствен критичен анализ. Първоначалното използване на термина се свързва с древногръцките философи Платон и Аристотел. Те също влагат различно разбиране за термина. Докато за Платон „иновацията не е нищо повече от промяна или рекомбинация на познати елементи“, то за Аристотел тя има „различни значения в зависимост от областта, в която се прилага“. В следващите столетия терминът получава негативно значение тъй като с него се характеризират хората, които се опитват да пренапишат старите религиозни текстове. Благодарение на индустриалните революции възприемането на термина се променя в аспект, с какъвто е свързан и в двадесет и първи век.

В резултат на изследователската дейност на Й. Шумпетер и неговите публикации през двадесети век, терминът придобива широка популярност. В известна степен неговото разбиране припокрива изказаното такова от Платон повече от 2 400 г. по-рано. В края на деветдесетте години на двадесети век Дракър, разширява значително дефиницията, разглеждайки иновацията като „действие, което води до формирането на нов

капацитет позволяващ постигането на благоденствие“. Независимо един от друг колективите на Портър и Стърн и на Ван де Вен, Полей, Геруд и Венкатараман разглеждат иновациите като процес на трансформиране на знание, идеи и технологии в нови продукти и услуги. Най-широко приетата дефиниция за иновациите е въведена с четвъртото издание на Наръчника от Осло „нов или подобрен продукт или процес (или комбинация от двете), който се различава значимо спрямо предходния продукт или процес на дадената организация и който се предлага на пазара (продукт) или реално бива използван от организацията (процес)“. Представени са и проучвания на изявени български изследователи в сферата на иновациите – проф. д.ик.н. Росица Чобанова, доц. д-р Красимир Керчев и др.

В резултат на задълбочен анализ на достъпните дефиниции относно термина, авторът формулира собствена, която се базира на въведената такава през 2018 г. с Наръчника от Осло *„нов или подобрен продукт или процес (или комбинация от двете) на дадена организация, различаващи се значително спрямо предходните, които се предлагат на пазара и/или са използвани от нея за реализиране на възвръщаемост и постигане на ефективност от вложените ресурси за разработката и внедряването им.“* Основната разлика между предложената от автора дефиниция и дадената в четвъртото издание на Наръчника от Осло е поставянето на конкретни изисквания за търсен резултат от разработването и/или внедряването на дадената иновация – възвръщаемост и постигане на ефективност. За целите на анализа автора представя разграничението на термина иновации от термините – *креативност; изобретение; откритие; проектиране; новост; дифузия; съвкупен иновационен продукт; иновативност и иновационна активност.*

След теоретико-методологичния анализ на разбирането за иновация последователно са изведени измерителите на иновационна активност и факторите, които имат определящо влияние върху нея. Представени са две големи групи измерители – индекси и показатели. Накратко са анализирани най-широко използваните глобални индекси за измерване на иновационната активност. Избран е Глобалният иновационен индекс за основа, върху която да бъде реализиран емпиричният анализ в **Глава 2.**, поради конкретно изброени голям брой силни страни, които той притежава спрямо останалите представени индекси. Авторът смята, че за да бъде задълбочен анализът на динамиката в иновационната активност то освен проучване на индекси, следва да се анализира и динамиката при конкретни показатели. Избрани са показатели, които участват във формирането на

Общия иновационен индекс и представляват 100% от стълб „Иновационна активност“. Добавен е и показателят „Разходи за НИРД като процент от БВП“ към анализа, защото неговото значение е определящо.

Основните фактори, чието влияние върху иновационната активност изследва авторът са – институционална среда; човешки ресурси; инфраструктура; съвършенство на пазара; съвършенство на бизнеса; изходна позиция на страната; международна конкуренция; достъп до европейско финансиране и др.

2. Конкурентоспособност

Конкурентоспособността е разгледана от автора по същия начин, както иновациите. Представено е развитието в разбирането за термина. Анализирани са най-широко приетите концепции и е представено авторовото отношение към тях. В тесен аспект, разбирането сред икономистите за значението на конкурентоспособността се основава на публикациите на Адам Смит, Дейвид Рикардо, Йозеф Шумпетер, Майкъл Портър и Пол Кругман. Класическият подход има за фокус макроикономическото ниво, докато неокласическия микроикономическото ниво. Според изводите базирани на литературния преглед относно различните дефиниции, съществуват две основни насоки:

- Разглеждане на конкурентоспособността през призмата на международната търговия;
- Разглеждане на конкурентоспособността през призмата на производителността и благосъстоянието.

В началото на деветдесетте години икономистът Майкъл Портър дава следното определение: „Единствената значима концепция за конкурентоспособността на национално ниво е продуктивността“, а нобеловият лауреат, Пол Кругман затвърждава това разбиране. Също така, са представени и проучвания на изявени български изследователи в сферата на конкурентоспособността – проф. Иван Ангелов, доц. д-р Мария Марикина и др.

В резултат на задълбоченото проучване, авторът предлага собствена дефиниция на термина, която се базира на широко възприетата такава дадена от СИФ и е в унисон с подхода на автора при формирането на понятието за иновация – *„набор от институции, политики и фактори, които определят нивото на производителността на дадена страна и съдействат за постигането на устойчив икономически растеж и повишаване на благосъстоянието на населението.“* По този начин дефиницията става достатъчно всеобхватна, поставят се конкретни търсени резултати и съвпада с разбирането на

Гарелли (2018), който защитава тезата, че конкурентоспособността не е крайната точка, а е инструментът, посредством който страните могат да постигнат просперитет.

След като е разгледана същността на термина, изследването се насочва към измерителите на конкурентоспособността на национално ниво. Отново както при иновациите, измерителите са разделени на индекси и конкретни показатели. Авторът представя конкретни факти, поради които избира Глобалния индекс на конкурентоспособност като основен за провеждането на емпиричния анализ в *Глава 2*.

Показателите, които авторът избира за целите на анализа в *Глава 2*, са – БВП при постоянни цени и ППС; БВП на глава от населението при постоянни цени и ППС и Безработица.

Основните фактори, чието влияние върху иновационната активност изследва авторът са – институционална среда; инфраструктура; макроикономическа среда; висше образование; ефективност на стоковия и трудовия пазар, и развитие на финансовите пазари; технологични способности; размер на пазара; съвършенство на бизнеса; иновации; изходна позиция; достъп до европейско финансиране, международна конкуренция и др.

3. Взаимна обвързаност на конкурентоспособността и иновационната активност – теоретичен, корелационен и регресионен анализ

В заключителната част на *Глава 1*, авторът провежда теоретично и емпирично изследване относно взаимовръзката между иновационната активност и конкурентоспособността. Цитирани и анализирани са редица изследвания потвърждаващи положителната взаимовръзка между разглежданите показатели. Според Майкъл Портър, който е един от авторите на ежегодния отчет за глобална конкурентоспособност, издаван от СИФ, „иновациите представляват най-важния източник за конкурентно предимство в развитите икономики и създаването на иновативен капацитет има значима роля относно цялостните конкурентоспособност и просперитета на всяка държава“. Проф. Ангелов също потвърждава значителната роля, която иновациите имат върху конкурентоспособността. Представени и анализирани са редица други проучвания затвърждаващи изведената положителна връзка между показателите. В допълнение емпиричните данни показват, че най-високо конкурентоспособните страни са и тези, които се характеризират с най-висока иновационна активност.

Проведен е и собствен Корелационен и Регресионен анализ относно взаимовръзката между иновационната активност и конкурентоспособността съответно както в Р България, така и на ниво ЕС. **Резултатите от анализа недвусмислено показват положителната взаимна обвързаност между иновационната активност и конкурентоспособността. Важен е изводът, че резултатите от проведеното емпирично изследване потвърждават силна положителна обвързаност както за Р България, така и на ниво ЕС, което едновременно подкрепя емпирично първата и втората хипотеза, поставени от автора.**

Извод:

В Глава 1. на дисертационния труд последователно е осъществен анализ върху теоретичните разбирания за иновациите и конкурентоспособността. Изведени и анализирани са техните основни дефиниции, както и същностни характеристики. Анализът е разширен с проучването на техните най-широко приети измерители (индекси и конкретни макроикономически показатели), а накрая се изведени и конкретните фактори на влияние.

В заключителната част е направен теоретичен анализ потвърждаващ:

- **Хипотеза 1.** *Между иновационната активност и конкурентоспособността съществува двустранна положителна детерминираност, като определящо е въздействието на иновациите върху конкурентоспособността. Докато въздействието на конкурентоспособността върху иновациите има динамизиращо влияние и в този смисъл има характер на вторично (надстрочно) въздействие;*
- **Хипотеза 2.** *Конкурентоспособността и иновационна активност са в отношение на взаимобулавяне, като взаимовръзката има обективна детерминираност. Това означава, че начинът (трансмисионния механизъм), степента (силата на факторното въздействие) и посоката на въздействие (т.е. определеността, факторната детерминираност) се проявяват по идентичен начин за всяка пазарна икономика, т.е. както за Р България така и за всяка друга държава или група от такива.*

*Проведени са емпиричен Корелационен и Регресионен анализ, резултатите от които също подкрепят направените теоретични заключения и **препотвърждават първите две авторови хипотези.***

*Първата поставена авторова задача също е осъществена посредством реализацията на **Глава 1.** от дисертационния труд, а именно – задълбочен теоретичен анализ относно разглежданата проблематика, подбор на адекватна на защитаващата теза теоретична основа и най-важното в теоретико-научен аспект: създаване на коректна методологична рамка, чрез която да се защитават изведените хипотези, както и изследователска теза.*

Глава 2. Изследване на динамиката при разглежданите показатели след присъединяването на Р България към ЕС

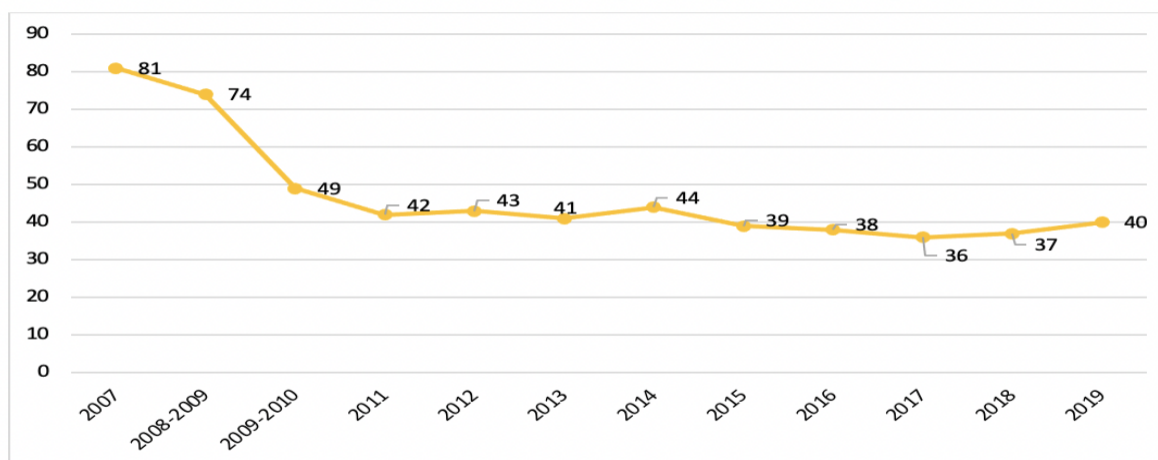
В Глава 2. на дисертационния труд е проведено задълбочено емпирично изследване базиращо се на представените и анализирани индекси, показатели и фактори на влияние относно иновационната активност и конкурентоспособността в **Глава 1.** Авторът изследва динамиката при разглежданите показатели след присъединяването на Р България към ЕС и сравнява постигнатите резултати с тези на останалите страни от Съюза. При налични данни за представянето на Р България според отделните индекси и показатели преди 2007 г., резултатите на страната след присъединяването към ЕС са сравнени с тези, които тя има преди това.

1. Иновационна активност на Р България и страните от ЕС в периода 2007-2019 г.

В първата част на **Глава 2.** авторът реализира задълбочен емпиричен анализ относно динамиката в иновационната активност на Р България в периода след присъединяването ѝ към ЕС. Изменението се проучва посредством анализирането на динамиката при Глобалния иновационен индекс и при конкретни показатели. Авторът извежда и факторите, които предизвикват конкретното изменение при разглежданите индикатори. Динамиката се разглежда и анализира както в абсолютен, така и в сравнителен аспект.

Фигура 2.1

Динамика в позиционирането на Р България според ГИИ в периода 2007-2019 г.

Източник: Данни от ГИИ

Авторът разглежда в детайли резултатите, които страната постига според ГИИ през разглеждания период и коментира основните фактори на влияние. Анализът на представените данни показва значително подобряване при позиционирането на страната според ГИИ през разглеждания период в абсолютен аспект, като Р България постига най-значителното положително изменение (по място) спрямо всички останали страни от ЕС. Въпреки това, поради ниската изходна позиция, силната международна конкуренция и институционалната среда страната продължава значително да изостава спрямо всички страни от Западна Европа, както и повечето от ЦИЕ членки на ЕС, т.е. в сравнителен аспект страната не успява да навакса своето изоставане. Авторът анализира изменението, което Р България постига и по общ брой точки, както и динамиката по отделни стълбове, които формират Глобалния иновационен индекс. Общият анализ показва, че страната значително повишава своята иновационна активност в абсолютен аспект през първите пет години след присъединяването към ЕС, след това изменението е силно ограничено, без конкретна посока. Това свидетелства за необходимостта от провеждането на целенасочена политика за стимулирането на иновационната активност на страната.

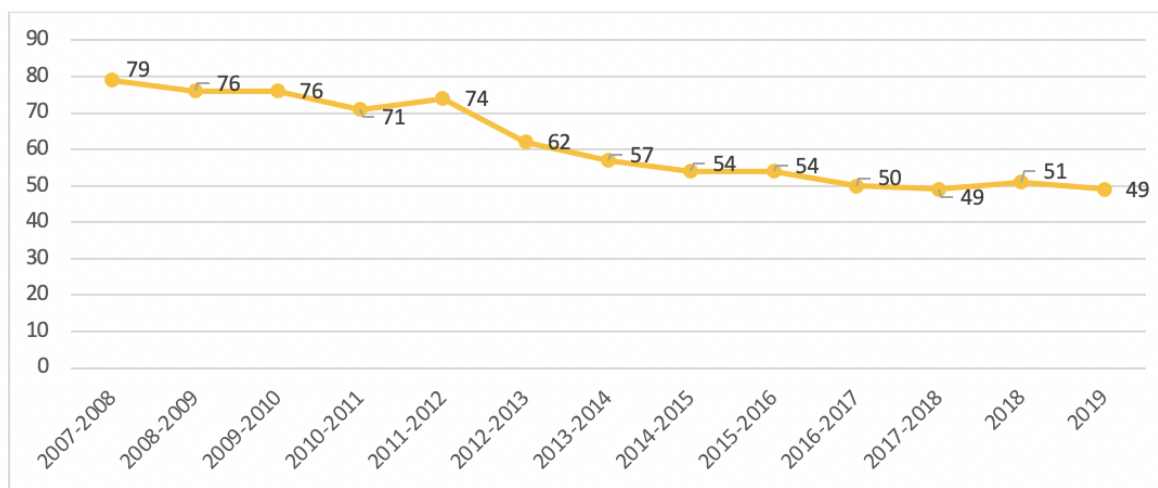
Задълбочаването на изследването относно динамиката на иновационната активност на страната се осъществява посредством анализ на конкретни показатели. Избраните показатели, които са основа за изготвянето на Общия иновационен индекс, показват по-негативна картина за Р България. Според повечето показатели през разглеждания период страната съумява да подобри своето представяне като цяло, но продължава да изостава в сравнение с останалите страни от ЕС, тъй като темпът на положително изменение е прекалено нисък в сравнение със страните от ЦИЕ и Западна Европа. При някои показатели изменението дори е в негативна посока. Основната причина за наличието на разлика в изводите е в това, че голяма част от показателите се отнасят за периода след 2011 г., тъй като няма налични данни за периода преди това, а според ГИИ именно към 2011 г. завършва бурният темп на положително изменение и се преминава към силно ограничено такова в следващите години.

2. Конкурентоспособност на Р България и страните от ЕС в периода 2007-2018 г.

Анализът на динамиката при конкурентоспособността е построен по идентичен начин, както е осъществен този за иновационната активност. Първоначално авторът анализира динамиката при позиционирането на страната според Глобалния индекс на конкурентоспособност, а след това задълбочава изследването като проучва динамиката при конкретни показатели. Извеждат се и конкретните фактори, които оказват най-съществено влияние върху разглежданата промяна.

Фигура 2.2

Динамика в позиционирането на Р България според ГИК в периода 2007-2019 г.

Източник: По данни от *Global Competitiveness reports 2007-2019*

Авторът разглежда в детайли динамиката при ГИК през разглеждания период и коментира основните фактори на влияние. Анализът на представените данни показва значително подобряване при позиционирането на страната според ГИК през разглеждания период в абсолютен аспект, като Р България постига най-голямото положително изменение (по място) спрямо всички останали страни от ЕС (същият резултат постига страната и според ГИИ). Въпреки това, поради ниската изходна позиция, силната международна конкуренция и институционалната среда страната продължава значително да изостава спрямо всички страни от Западна Европа, както и почти всички от ЦИЕ членки на ЕС. В заключение, страната повишава своята конкурентоспособност в абсолютен размер през разглеждания период, но в сравнителен аспект положителното изменение е прекалено слабо.

Авторът анализира изменението, което Р България постига и по общ брой точки, както и динамиката по отделни стълбове, които формират ГИК (използван е същият подход

за анализ както при ГИИ). Общият извод, който може да се направи относно изменението, което страната постига през разглеждания период е за значително повишаване на конкурентоспособността през първите седем години след присъединяването към ЕС (подобно както и при ГИИ, през първите няколко години след присъединяването на страната към ЕС е постигнато най-високото положително изменение), след това изменението е силно ограничено, без конкретна посока и свидетелства за необходимостта от провеждането на целенасочена политика за стимулирането на конкурентоспособността на страната.

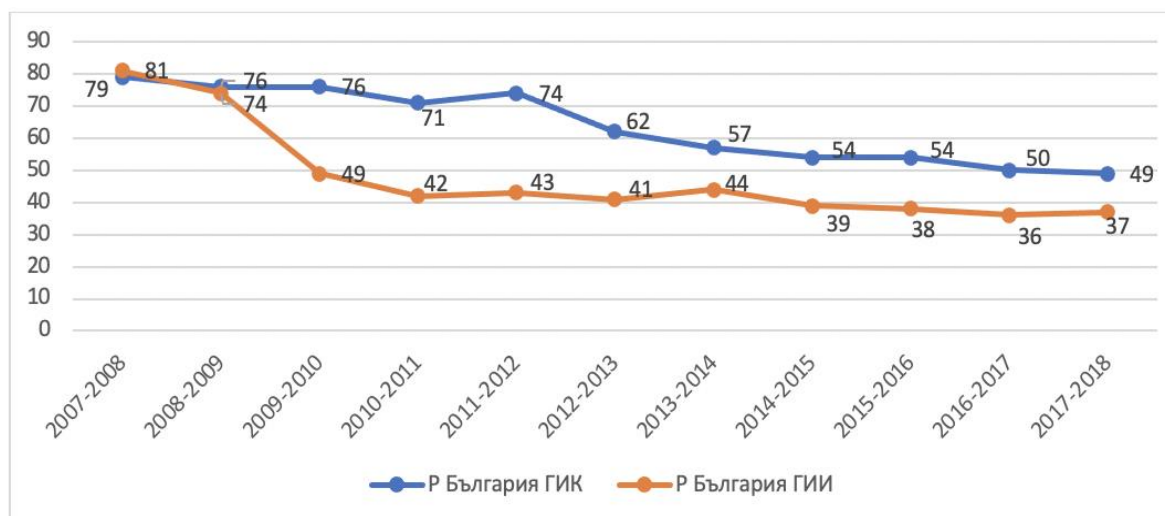
С цел задълбочаване на изследването се анализира и динамиката при конкретни показатели. В резултат на проведения анализ, авторът извежда следното заключение – след присъединяването на Р България към ЕС както според ГИК, така и според разглежданите конкретни показатели, конкурентоспособността на Р България нараства, което води и до подобряване на представянето на страната спрямо част от държавите от ЦИЕ. Въпреки това, темпът на положително изменение е сравнително ограничен и именно за това след първоначалното значително увеличаване през първите седем години след присъединяването, следва ограничено изменение през последните пет. Динамиката при разглежданите показатели е в синхрон с динамиката при ГИК, тъй като се наблюдава положително изменение, но в сравнение с останалите страни от ЕС, то не е достатъчно, за да може страната значително да повиши своята конкурентоспособност.

3. Взаимовръзка при позиционирането на Р България според ГИИ и ГИК за периода 2007-2018 г.

В *Глава 1.* от дисертационния труд авторът изследва и доказва посредством провеждането последователно на теоретичен и емпиричен анализ, положителната взаимна обвързаност между иновационната активност и конкурентоспособността (*хипотеза 1*). В трета точка на *Глава 2.* от дисертационния труд взаимовръзката е разгледана и анализирана и през призмата на позиционирането на Р България според ГИИ и ГИК в периода 2007-2018 г. (по място).

Фигура 2.3

ГИИ и ГИК за Р България в периода 2007-2018 г.

Източник: По данни от ГИИ и ГИК

Фигура 2.3 показва почти еднопосочно движение на изменението в двата показателя. По-резки са промените при ГИИ, което е напълно очаквано предвид методологията за оценка. При четири от единадесетте (36%) разглеждани периода се наблюдава разнопосочно движение, а при седем от тях (64%) посоката на промяна на двата индекса е еднаква. Анализирайки четирите периода, при които има разнопосочно движение, е видимо, че два пъти липсва изменение при ГИК, докато промяната при ГИИ е в посока подобряване. И в двата случая (2010-2011 г., 2016-2017 г.) още на следващата година ГИК продължава по посока на изменението на ГИИ. Тенденцията, която се откроява през разглеждания период, е свързана с **подобряване на позиционирането на страната** и по двата индекса. Следователно представеното графично изменение е в синхрон с **хипотеза 1**.

Авторът допълва анализа, като представя графично динамиката при ГИИ и ГИК в периода 2007-2018 г. при всички страни членки на ЕС (с изключение на Малта, тъй като за един от разглежданите периоди липсват данни). При над 90% от анализиранияте 27 страни се наблюдава почти изцяло припокриваща се тенденция в динамиката на двата разглеждани индекса. Малки различия могат да се открият основно при промяната в двата индекса между 2008 г. и 2012 г., по време и след Световната финансова и икономическа криза. Кривата, изобразяваща динамиката в ГИИ, е по-стръмна, тъй като инвестициите, НИРД и останалите политики, насочени към стимулиране на иновационната активност, дават бърз и силен резултат върху нея, а

след това и върху конкурентоспособността. Влиянието на редица други фактори върху конкурентоспособността определя нейната по-плавна динамика и по-трудна изменчивост. Графичното представяне подкрепя доказаната от автора в *Глава 1. – хипотеза 2.*

4. Обобщаващ емпиричен анализ относно динамиката при иновационната активност и конкурентоспособността на Р България (според конкретни показатели) в абсолютен и сравнителен аспект спрямо страните-членки на ЕС в периода 2007-2018 г.

В заключителната част на *Глава 2.* авторът обобщава, представя в табличен вид и анализира изменението в абсолютна стойност, което Р България, страните от ЦИЕ и страните от Западна Европа постигат в периода 2007-2019 г. по иновационна активност и конкурентоспособност според разглежданите конкретни показатели. Според представените данни при повече от 90% от разглежданите показатели, Р България постига значително по-високо изменение (положително или отрицателно) в абсолютен размер (като процентно изражение) спрямо другите две групи страни. Въпреки същественото нарастване в абсолютен размер, сравнителният анализ показва, че единствено според показателя *Заявления за дизайн на милиард от БВП (при ППС)* в края на разглеждания период страната заема лидерско място спрямо останалите държави. При всички останали показатели, свързани с иновационната активност, страната подобрява ограничено своето представяне в сравнение с другите държави, като според редица от показателите дори го влошава през разглеждания период.

При показателите, свързани с конкурентоспособността, ситуацията е по-различна, тъй като и при трите разглеждани показателя е постигнато положително изменение в разглеждания период. В процентно отношение в периода 2007-2018 г. страната постига най-високо положително изменение. Това е напълно очаквано при показателите БВП и БВП на глава от населението, тъй като Р България стартира от изключително ниска база в сравнение със средните стойности за страните от ЦИЕ и тези от ЗЕ. Въпреки доброто процентно изменение, което страната постига според БВП на глава от населението, Р България продължава да изостава драстично спрямо средните стойности за страните от ЦИЕ и ЗЕ. Важно е също да се отбележи, че всички

изменения, които страната постига в периода 2007-2018 г. са по-ниски като процентно изменение спрямо предходния период 1994/5-2006 г

Извод:

След присъединяването на Р България към ЕС, както иновационната активност, така и конкурентоспособността на страната се подобряват. Положителното изменение и при двата показателя е най-значимо през първите седем години. За целия разглеждан период, темпът на подобрене спрямо средните стойности постигнати от страните групирани съответно като страни от Централна и Източна Европа и такива от Западна Европа е ограничен и не позволява страната да навакса изоставането, което има към базовата година. Наблюдаваните тенденции в края на разглеждания период показват задълбочаващото се изоставане на страната спрямо силно развитите ЗЕ държави и някои страни от ЦИЕ. Това изисква конкретни и целенасочени действия за преобръщане на тази негативна тенденция.

Глава 3. Политика на Р България за стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособността

Третата част на дисертационния труд има практико-приложен характер. Авторът последователно проучва и анализира, използвайки SWOT анализ, както и националните политики, които страната провежда в периода 2007-2019 г. за стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособност. В детайли са разгледани стратегиите, конкретните мерки, заложи в тях, и търсените резултати. След техния анализ са представени резултатите от проведени анкетно проучване и интервю относно:

- Посоката на изменение на иновационната активност и конкурентоспособността след присъединяването на страната към ЕС;
- Взаимовръзката между разглежданите показатели;
- Основните им измерители;
- Основните фактори на влияние.

1. Национална иновационна стратегия

Авторът анализира детайлно посредством реализирането на SWOT анализ, приетата с решение №723 от 8 септември 2004 г. и актуализирана през 2006 г. Национална иновационна стратегия.

Таблица 3.1

Класификация на факторите на SWOT анализа

Класификация на факторите	Брой характеристики	Процент към общия брой
Силни страни	5	22%
Слаби страни	10	43%
Възможности	4	17%
Заплахи	4	17%
Общо	23	100%

Източник: Авторска

Резултатите от проведения анализ представят значителен превес на *Слабите страни* и *Заплахите* (60%) в сравнение със *Силните страни* и *Възможностите* (40%). Авторът разглежда всяка конкретна мярка заложена в стратегията като анализира постигнатия резултат и откроява положителните и негативните ѝ аспекти. Основните слаби страни са следните:

- Липса на поставена конкретно измерима цел, която следва да се постигне посредством отделната мярка;
- Отсъствие на конкретни индикатори, които да бъдат използвани при анализа на напредъка на страната по отделните мерки;
- Липса на конкретен срок, в рамките на който трябва да се постигне определен резултат;
- При повечето мерки няма информация относно отговорната институция за изпълнението на мярката;
- Липсва анализ относно взаимната обвързаност между отделните мерки и ефектът, който не осъществяването на една мярка има върху реализацията на останалите, а и върху очаквания съвкупен ефект;
- Липсва приоритизация между отделните мерки;
- Прогнозата относно финансовите условия, заложена в завършващата част на стратегията не се осъществява. За последната представена година, за която има прогноза (2013 г.) е очаквано разходите за НИРД да са **1.15%** от БВП, докато реално направените такива са в размер на **0.64%**;
- Моралното остаряване на стратегията.

За целите на изследването и във връзка с формирането на конкретни препоръки за стимулиране на иновационната активност на Р България, които са представени в *Заключението* на дисертационния труд, авторът проучва иновационните стратегии на най-високо позиционираните страни от ЦИЕ според ГИИ.

2. Национална стратегия за конкурентоспособност

В Р България не е приета Национална стратегия за стимулиране на конкурентоспособността. Приети са редица стратегии в тази насока, при които тя е основен приоритет, но цялостна такава няма както Националната иновационна стратегия. В тази връзка авторът проучва всички национални стратегии действащи в

периода 2007-2018 г. и анализира задълбочено Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2005-2015 г., при която като първи приоритет е заложено „Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието“. За целите на разработката са анализирани само целите на стратегията свързани с постигането на **Приоритет 1.**, посредством провеждането на SWOT анализ.

Таблица 3.2

Класификация на факторите на SWOT анализа

Класификация на факторите	Брой характеристики	Процент към общия брой
Силни страни	8	40%
Слаби страни	6	30%
Възможности	2	10%
Заплахи	4	20%
Общо	20	100%

Източник: Авторска

Основните **силни страни** са:

- създаването на такъв тип стратегия;
- обвързването на конкурентоспособността на страната с икономиката на знанието;
- създаването на конкретни приоритети, специфични и конкретни цели;
- изготвянето на два доклада за ефективността ѝ;
- разработването и одобряването на нова стратегия с продължителност 2012-2022 г.

Основните **слаби страни** са:

- липсата на конкретни количествени цели, които трябва да бъдат постигнати и на база, които да се измери ефективността по изпълнението на стратегията;
- отсъства приоритизация на целите;

- няма анализ относно взаимната обвързаност между отделните цели и ефектът, който не осъществяването на една цел има върху реализацията на останалите, а и върху очаквания съвкупен ефект.

Проучването на автора показва, че през последните няколко години Република Северна Македония и Румъния разработват и приемат **национални стратегии за стимулиране на конкурентоспособността**. Целта на техните действия е извеждането на преден план на важноста, която конкурентоспособността има за бъдещото им развитие.

3. Анкетно проучване и дълбочинно интервю

В заключителната част на **Трета глава** са представени резултатите от проведените анкетно проучване и дълбочинно интервю. Анкетното проучване е проведено в периода от 01.04.2020 г. до 30.04.2020 г. сред представители на частния сектор. Целта на проведеното анкетно проучване е да покаже нагласите на бизнеса относно:

- Влиянието на иновациите върху конкурентоспособността на фирмено и национално ниво;
- Информираността на бизнеса за Националната иновационна стратегия и възможностите за финансиране на бизнеса;
- Посоката на изменение на иновационната активност и конкурентоспособността след приемането на **Р България** в ЕС.

Проведеното **анкетно проучване** води до следните изводи:

- Иновациите влияят положително върху конкурентоспособността на фирмено ниво и на национално ниво;
- Масово респондентите не са информирани, че страната разполага с Национална иновационна стратегия;
- Масово респондентите не са наясно дали, в компаниите в които работят не е внедрена методология отчитаща влиянието на внедрените иновации върху фирменото представяне.
- Повече от 100 от лицата, попълнили анкетата, смятат, че след присъединяването на страната към Съюза има положителна промяна само в иновационната активност, само в конкурентоспособността или и при двете

заедно, т.е. 88% от анкетираните лица виждат положително изменение през разглеждания период.

В съответствие с поставените цел и задачи на дисертационния труд, е проведено и дълбочинно интервю сред институционално ангажирани лица. Качественият метод на проучване включва 15 представители, които заемат ключови ръководни позиции в държавата, отделни съсловни организации, университети и бизнеса. Дълбочинните интервюта са проведени в периода от 1.10.2020 г. до 29.10.2020 г. Резултатите от проведеното интервю сред институционално ангажираните с проблематиката лица потвърждават направените изводи в *Глава 1.* и *Глава 2.* относно:

- положителната взаимовръзка между иновационната активност и конкурентоспособността;
- значителното влияние на институционалната среда, силната международната конкуренция и ниската изходна позиция на Р България за продължаващото ѝ изоставане спрямо останалите страни членки на ЕС както по иновационна активност, така и по конкурентоспособност;
- положителното изменение при разглежданите показатели след присъединяването на Р България към ЕС.

Извод:

Резултатите от проведените от автора през 2020 г. анкетно проучване и дълбочинно интервю подкрепят направените заключения в Глава 1. и Глава 2. и препотвърждават поставените от автора теза и съпътстващи хипотези.

В допълнение, морално остарялата национална иновационна стратегия в комбинация с недостатъците открити при анализираната стратегия свързана с конкурентоспособността очертават необходимостта от целенасочени държавни действия по посока създаването и прилагането на актуални и съвременни стратегии за насърчаването на иновационната активност и конкурентоспособността на страната.

Заклучение

В завършващата част на дисертационния труд, авторът представя накратко основните изводи направени в Глава 1., Глава 2. и Глава 3., съответно теоретичните и емпирични потвърждения на тезата и съпътстващи хипотези. В резюме е представено изпълнението от страна на автора на поставените задачи и съответно постигането на поставената основна цел.

Авторът е представил конкретни насоки, мерки и препоръки за изготвянето на актуална национална иновационна стратегия, както и модел за повишаването на конкурентоспособността на Р България. Препоръките са разработени на базата на анализ, върху стратегиите, които прилагат най-високо позиционираните страни по разглежданите показатели както от ЦИЕ, така и от Западна Европа. След анализ от страна на автора са включени и някои от конкретните препоръки, които участниците в анкетното проучване и дълбочинното интервю дават.

Взаимовръзката между разглежданите показатели в Р България и на ниво ЕС представлява интересно и предизвикателно поле за бъдеща изследователска дейност от страна на автора.

IV. СПРАВКА ЗА ПРИНОСИТЕ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В дисертационния труд могат да се открият следните приносни моменти с *теоретико-научен и практико-приложен характер*:

- *Теоретико-научен принос* – потвърждаване на положителната взаимна обвързаност между иновационната активност и конкурентоспособността за Р България и на ниво ЕС. Извеждане на две от специфичните характеристики на тази връзка: 1) основна - иновационната активност и 2) динамизираща - конкурентоспособността;
- *Теоретико-научен принос* – извеждане на основните фактори, поради които Р България продължава да изостава по иновационна активност и конкурентоспособност спрямо страните от ЕС - институционалната среда, силната международна конкуренция и ниската изходна позиция;
- *Практико-приложен принос* – конкретни препоръки, мерки и стъпки за стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособност на Р България, формулирани в резултат на провеждането на SWOT анализи, анкетно проучване, дълбочинно интервю и проучване на националните стратегии на други страни.

V. ПУБЛИКАЦИИ И УЧАСТИЯ В УНИВЕРСИТЕТСКИ ПРОЕКТИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

ПУБЛИКАЦИИ

„Създаване на общоевропейски хъб за подкрепа на иновационната активност в Общността“, сборник с доклади от докторантска научна конференция на тема “Новата перспектива пред ЕС – приоритети и политики“, 2018 г., СУ „Св. Климент Охридски“, издателство „Минерва“, с. 53 – 65 (ISBN: 978-619-91006-2-2);

„Влияние на иновациите върху конкурентоспособността“, сборник с доклади от Четиринадесета международна научна конференция на младите учени на тема „Икономиката на България и ЕС в дигиталния свят“, 2018 г., УНСС, издателство на ВУЗФ, с. 518 – 526 (ISBN: 978-954-8590-68-6);

„Създаване на иновационен дигитален хъб за споделяне на знания и стимулиране на иновационната активност на страните от Централна и Източна Европа“, сборник с доклади от научна конференция на тема „Икономически предизвикателства: държавата и пазарът“, 2020, Издателски комплекс – УНСС, с. 90 – 99 (ISBN: 978-619-232-333-2)

„Световната пандемия като катализатор за внедряване на иновативни решения и дигитална трансформация“, сборник с доклади от научна конференция на тема „Икономически предизвикателства: криза, шокове, реструктуриране, политики“, 2021 г., Издателски комплекс – УНСС, с. 178 – 190 (ISBN: 987-619-232-466-7);

https://www.unwe.bg/Uploads/Conference/economics-conference_2020_28073_Ikonomicheski%20predizvikatelstva%20sbornik%20new.pdf

„Innovation and competitiveness of the Republic of Bulgaria during the period 2007 – 2019, Годишник на УНСС (брой 2), 2020 г., Издателски комплекс – УНСС, с. 161 – 170 (ISSN Print: 1312-5486)(ISSN Online: 2534-8949)

<http://unwe-yearbook.org/en/journalissues/article/10340>

„Дигитализация по време на пандемия“, Научни трудове на УНСС, 2021 г., Издателски комплекс – УНСС, под печат.

УЧАСТИЯ В УНИВЕРСИТЕТСКИ ПРОЕКТИ

Проект 1. на тема „Иновационни предизвикателства, приоритети и ефекти за фирмите и икономиката на България“. Трета година от изпълнението на проекта.

Проект 2. на тема „Дигитален публичен сектор: изследване на общественоекономическите трансформации и влиянието на цифровите технологии и изкуствения интелект върху благосъстоянието и публичния избор“. Втора година от изпълнението на проекта.

VI. ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОРИГИНАЛНОСТ

Декларирам, че представената във връзка с провеждането на процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в Университет за национално и световно стопанство дисертация на тема: „Динамика на иновационната активност и конкурентоспособност в Р България в периода 2007-2019 г.“ е мой труд.

Цитиранията на всички източници на информация, текст, таблици, фигури и други са обозначени според стандартите.

Резултатите и приносите на проведеното дисертационно изследване са оригинални и не са заимствани от изследвания и публикации, в които нямам участие.

VII. КРАТКА АВТОБИОГРАФИЯ

Антоан Шотаров е роден през 1991 г. в гр. Девин. През 2010 г. завършва ПМГ „Васил Левски“ гр. Смолян, с профил информатика и английски език. През 2014 г. завършва бакалавърското си обучение в специалност „Международни икономически отношения“ при Университет за национално и световно стопанство. В този период в продължение на две години е председател на Студентския съвет при УНСС, член на Ректорския и Академичния съвет на УНСС, и Националното представителство на студентските съвети.

През 2015 г., Антоан Шотаров завършва магистратура в специалност „Международни икономически отношения със специализация международни финанси“ в УНСС. От 2017 г. е зачислен като задочен докторант по направление „Политическа икономия“ към катедра „Икономика“ на „Общикономически факултет“ при УНСС. Той притежава сертификати за завършени курсове от Imperial College London и Massachusetts Institute of Technology. Научните интереси на докторанта са свързани с иновациите и конкурентоспособността.

Професионалното развитие на Антоан Шотаров е свързано със същите тематични области като той е заемал последователно различни мениджърски позиции в големи световни брандове и е отговарял за разработването и внедряването на иновативни продукти и услуги. Към настоящия момент, той е съосновател в три иновативни фирми (една от тях многократно награждавана през последните три години в сферата на Информационните технологии) и член на младежкия борд на EURid.

Антоан Шотаров владее свободно английски език, и притежава базови познания по немски език.